

XV Seminarium WEP

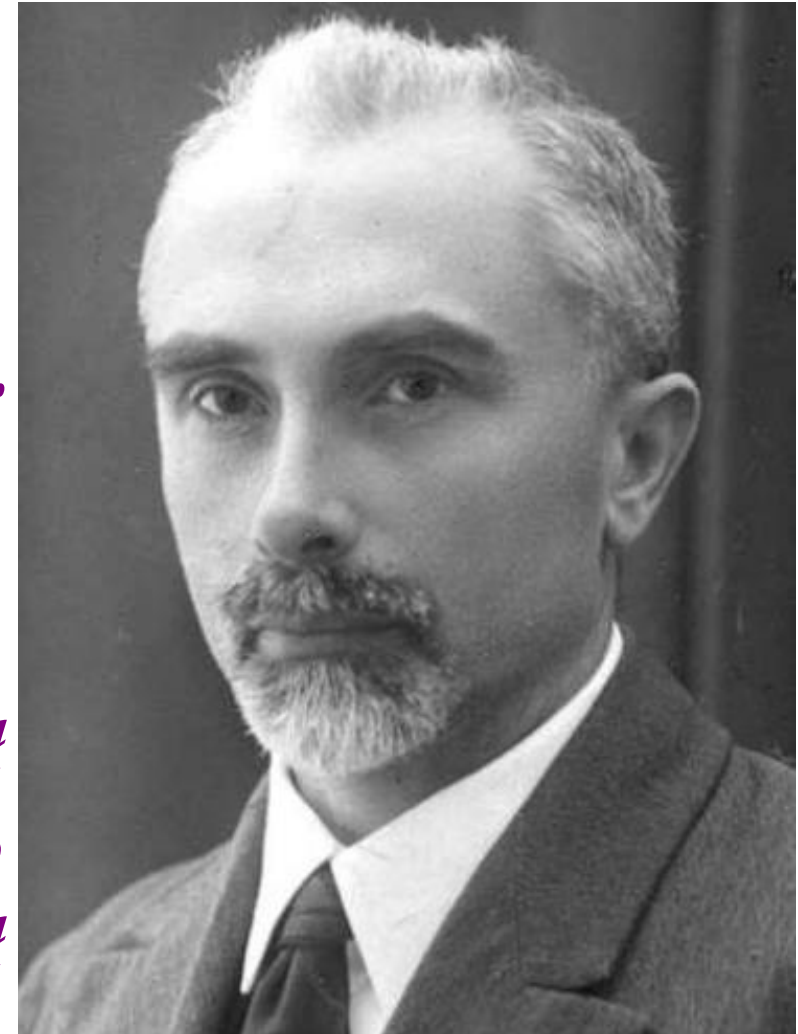

Mieczysław Pożaryski (1875-1945)

Mieczysław Pożaryski (1875-1945)

Inż. technolog i inż. elektryk. Absolwent szkół technicznych w Petersburgu i Darmstadt. Świetny organizator i znakomity popularyzator wiedzy w dziedzinie elektryki.

Profesor PW od 1919 r. Przez 8 lat był dziekanem Wydziału Elektrycznego PW (1921-25, 1934-36 i 1937-39). Był wspaniałym dydaktykiem, napisał wiele książek, artykułów fachowych i naukowych. Współzałożyciel (1919) i pierwszy prezes SEP (1919–1928), członek honorowy SEP (1925).

Urodzony 1 X 1875 r. w Warszawie jako syn Władysława (ziemianina) i Leokadii z d. Smolak.

Ojciec był zesłany na Sybir (1864-72) za udział w Powstaniu Styczniowym (1863). Po powrocie do Europy, został urzędnikiem bankowym w Poniewieżu na Żmudzi.

Mieczysław, ukończył sześć klas w rządowej szkole realnej w Poniewieżu. W roku 1891 przeniósł się do Warszawy i w następnym roku złożył w egzamin maturalny w gimnazjum rosyjskim.

W latach 1892-97 studiował na Wydziale Mechanicznym Instytutu Technologicznego w Petersburgu i uzyskał tytuł inżyniera technologa (1897). Dalej studiował na Wydziale Elektrotechnicznym Wyższej Szkoły Technicznej w Darmstadt i po 2 latach studiów uzyskał tytuł inż. elektryka.

Po powrocie do Warszawy (1899), pracował jako elektryk w **Towarzystwie Akcyjnym Warszawsko-Wiedeńskiej Drogi Żelaznej**.

Równocześnie prowadził zajęcia dydaktyczne z elektrotechniki na kursach organizowanych przez Towarzystwo Kursów Naukowych oraz w **Szkole Mechaniczno-Technicznej Wawelberga i Rotwanda (SM-TWR)**.

W roku 1900 zaczął pracować w Katedrze Elektrotechniki rosyjskiego Warszawskiego Instytutu Politechnicznego (WIP), najpierw jako laborant, a później jako asystent (1902-1915).

Od roku 1899 działał w Stowarzyszeniu Techników Polskich (STP) w Warszawie propagując utworzenie stowarzyszenia polskich elektryków, których grono rosło z każ-

dym rokiem.

STP powstało w roku 1898, a założyła je grupa techników działająca w Sekcji Technicznej oddziału warszawskiego **Towarzystwa Popierania Rosyjskiego Przemysłu i Handlu**. [Prawodawstwo rosyjskie po powstaniu styczniowym nie zezwalało na zakładanie polskich stowarzyszeń i towarzystw]. W celu zmylenia władz carskich, działania o charakterze naukowym, samokształceniowym i popularyzatorskim STP przemieszane były z działalnością czysto rozrywkową i techniczną.

Uczestniczył w dwóch kolejnych zjazdach techników polskich, we Lwowie (1910) i Krakowie (1912).

W lecie roku 1915 WIP został ewakuowany przed Niemcami w głąb Rosji wraz z całym wyposażeniem. Pożaryski

spędzał wtedy wakacje na Wileńszczyźnie. Z Wilna, jako pracownik instytutu, dołączył do WIP w Moskwie. Tam pracował w fabryce elektrotechnicznej "Dynamo" i wykładał w gimnazjum polskim, gdzie prowadził Polskie Koło Naukowe, ponieważ WIP właściwie nie działał, a jego dobytek został rozparcelowany pomiędzy rosyjskie szkoły.

Po powrocie do Polski (1918) od 1 września zaczął pracować na Wydziale BMiE (Budowy Maszyn i Elektrotechniki**) PW, najpierw jako wykładowca, a następnie — prof. nadzwyczajny (11 V 1919) i zwyczajny (1920).**

Podczas wojny z sowietami (1920), walczył jako ochotnik, a po zdemobilizowaniu powrócił na PW.

Wydział Budowy Maszyn i Elektrotechniki został podzielony **15 czerwca 1921 r. Powstał Wydział Elektrotechniczny**, który **w roku 1924, zmienił nazwę na Elektryczny**.

Po utworzeniu Wydziału Elektrotechniki (VI 1921), został jego **pierwszym dziekanem**. Kierował Katedrą i Zakładem Elektrotechniki Ogólnej. Wykładał 3 przedmioty:

- podstawy elektrotechniki,
- maszyny i urządzenia elektryczne,
- prądy szybkozmienne.

Wykłady prowadził także na innych wydziałach Politechniki: Mechanicznym, Chemicznym oraz Inżynierii Lądowej i Wodnej, oraz w innych uczelniach: SM-TWR, SGGW i kursach zawodowych.

Zapoczątkowane przez niego wykłady z **prądów szybkozmiennych** stały się załączkiem powstania specjalności **radiotechnika** na Wydziale Elektrycznym PW.

Studentów traktował po ojcowsku, zajęcia prowadził bardzo przystępnie, dostosowywał je do każdego poziomu nauczania.

Napisał 34 książki i 72 artykuły. Pisał **opracowania naukowe, techniczne i popularne**, jak np.:

„**Kurs elektrotechnicznych izmerenij**” Cz. 1. Varsava, 1901;

„**Krótkie wskazówki z elektrotechniki dla techników**” (1903), „**Magnetyzm i elektryczność**” (1909);

„**Projektowanie niewielkich urządzeń oświetlenia elektrycznego i przenoszenia siły**” (1911);

„Podstawy naukowe elektrotechniki łącznie z zasadami pomiarów” (1915);

„Maszyny elektryczne i prostowniki. Zarys budowy i działania” (1930);

„Pomiary elektryczne w technice ze 163 rysunkami w tekście” (1928); oraz

„Teoria prądów szybkozmiennych” (1931); czy

„Poradnik dla praktyków — Monter elektryk” (1936, wyd. I) pod jego red.

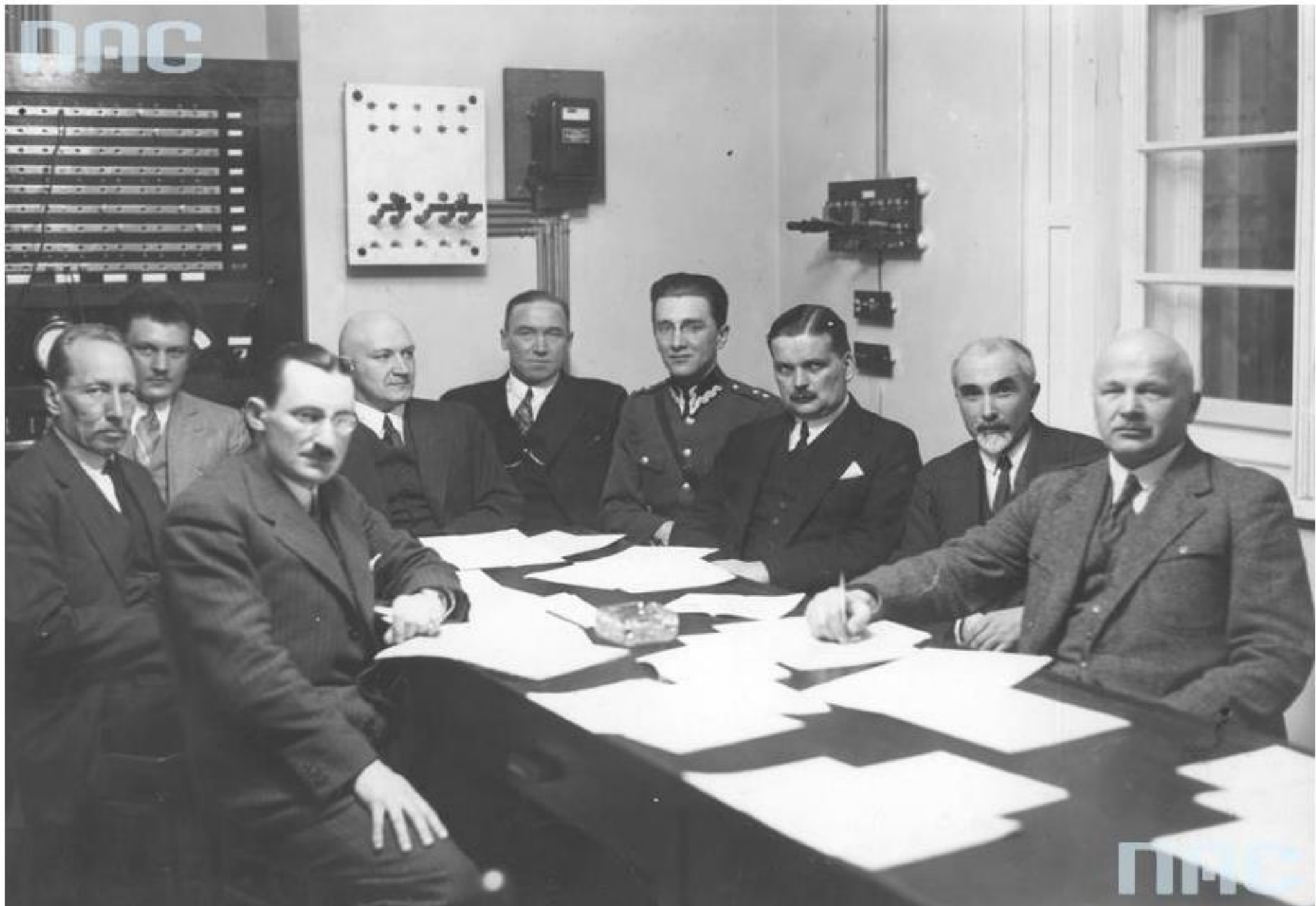
Był współautorem opracowań pt. „Słownictwo elektrotechniczne polskie” (1932). „Przystępna elektrotechnika prądów silnych”, „Monter elektryk. Zbiór wiadomości praktycznych o budowie i działaniu oraz montażu i obsłudze urządzeń elektrycznych prądu silnego” (1940).

W latach (1921-26), był redaktorem naczelnym Przeglądu Elektrotechnicznego, a w latach (1933-39) — Wiadomości Elektrotechnicznych. Działał w Instytucie Radio-technicznym w Warszawie (rys. 2).

W Muzeum Przemysłu i Techniki (MPiT, od 1933 r.) w W-wie zorg. przez Kazimierza Jackowskiego (1886-1940) **przyjął funkcję społeczną przewodniczącego Sekcji Elektrotechnicznej (jednej z 10-ciu). Sekcja ta miała 21 podsekcji o tematyce poszczególnych działów elektryki, np.:**

- s. Kolejnictwa, którą kierował Jan Podoski;**
- s. Aparatury i s. Urz. Elektrycznych, którymi kierował K. Szpotański.**

Miejsce dla Sekcji przydzielono w 3-piętrowym budynku Muzeum przy ul. Tamka 1.

Podczas okupacji niemieckiej (1939-44), Niemcy zamknęli wszystkie szkoły wyższe. Uczenie młodzieży odbywało się na tajnych kompletach w domach prywatnych, prof. Pożaryski, uczył na nich fizyki. Wykładał początkowo w Państwowej Szkole Elektrycznej.

Niemcy odczuwali brak techników do pracy w przemyśle niemieckim i w roku 1942, pozwolili na otwarcie Państwowej Wyższej Szkoły Technicznej w W-wie (1942-44), utworzonej na bazie zamkniętej politechniki. Rektorem w tej szkole był Niemiec, a profesorami byli Polacy. Prof. Pożaryski praktycznie kierował Wydziałem Elektrycznym i dodatkowo, wraz z innymi profesorami, prowadził tajne nauczanie akademickie.

Po wkroczeniu wojsk sowieckich, na gruzach Warszawy rozpoczął organizowanie politechniki. Na 12 kwietnia 1945 r. zwołał Radę Wydziału i przeprowadził posiedzenie, ale przed drugim posiedzeniem Rady, wyznaczonym na 22 kwietnia, zmarł nagle w swym domu w Grodzisku Mazowieckim. Spoczywa na Powązkach (kw. 142-V-28).

W roku 1985 – z okazji 100 rocznicy jego urodzin – Stowarzyszenie Elektryków Polskich ufundowało medal pamiątkowy Jego imienia(rys. 3), przyznawany za wybitne osiągnięcia w dziedzinie elektryki, a zwłaszcza — organizacyjne.

Rys. 3

Literatura

- [1]. Elżbieta Dudzińska: „Sylwetki profesorów politechniki warszawskiej — Mieczysław Pożaryski (1875-1945)”. Prac. Hist. BGPW — Nr 27, 1985 Warszawa.
- [2]. Z. Makowski: „Wspomnienia inż. M. Pożaryskiego” Spektrum 2007 № 10-11.
- [2]. Historia Wydziału Elektrycznego Politechniki Warszawskiej (www.potempski.com/potempscy/wydzialelektryczny.htm).
- [3]. Historia szkoły inżynierskiej Wawelberga i Rotwanda (www.ee.pw.edu.pl/sep-ow/PLI/ft/art/85latSEP-AMnauczEl.pdf).
- [4]. Historia SEP (www.sep.com.pl/)

Andrzej Marusak

Dziękuję Państwu za uwagę